

Monumentnummer*: 509016

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 3 november 1998
Kadaster deel/nr: 82825/92

Complexnummer

509012

Complexnaam

Ned.-Isr. begraafplaats

*Woonplaats**

Diemen

*Gemeente**

Diemen

*Provincie**

Noord-Holland

*Straat**

Ouddiemerlaan

*Nr**

146

*Toev.**

*Postcode**

1111 HN

*Woonplaats**

Diemen

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Diemen

*Sectie**

A

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1886

*Rijksmonumentomschrijving***

METAHEERHUIS of lijkenhuis, onderdeel van het complex van de Nederlands-Israëlitische Begraafplaats te Diemen, gebouwd in 1931 naar ontwerp van de joodse architect Harry Elte Phzn. (1880-1944) uit Amsterdam. Naast enkele synagoges en joodse ziekenhuizen ontwierp Elte in 1933 ook het ontvangstgebouw en het metaheerhuis op de Joodse begraafplaats aan de Googweg 6 te Muiderberg, die in vormgeving aansluiten op het voorbeeld te Diemen.

Het Metaheerhuis bevindt zich op het achtergedeelte van veld B, aan de grenssloot met brug naar veld C.

De deuren en daklijst van het gebouw zijn vernieuwd en gewijzigd. De overstekende rondgaande lijst vlak onder de dakrand is verwijderd. De in het ontwerp aangegeven lage muren aan weerszijden van het bordes voor de ingang zijn verwijderd of nooit uitgevoerd. Het oorspronkelijke glas in lood uit de noordwestgevel is vervangen door geel kathedraalglas.

Omschrijving

Het expressionistisch vormgegeven metaheerhuis is opgetrokken in baksteen op een betonnen voetplaat en lichte fundering. Het gebouw bestaat uit drie tegen elkaar geplaatste rechthoekige massa's: de ontvangruimte en twee

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

lagere en kleine aanbouwen met de ruimte voor de Kohaniem (de priesters) en een berging.

De voorgevel (ZW) bevat een naar voren komend lager portaalgedeelte met een decoratieve omlijsting van drie baksteenbanden, waarbij gebruik is gemaakt van de afwerkingszijde van de steen die gewoonlijk niet in zicht blijft. De toegang met dubbele deur is geflankeerd door gemetselde bloembakken. De terugliggende strook van de hoofdmassa bevat onder de daklijst vier vierkante vensters.

De linker zijgevel (NW) bevat in de as drie verticale vensterstroken over de volledige hoogte boven de met tandlijst afgezette sokkel. Hardstenen blokken vormen de onderdorpel.

Tegen de rechter zijgevel (ZO) bevinden zich de twee lagere massa's. Boven in de gevel van de ontvangruimte bevinden zich vier verticale vensterstroken bezet met gekleurd glas in lood (kleine rechthoeken in overwegend geel en wit, verder in blauw en rood) en met een hardstenen blok als onderdorpel.

De ruimte voor de Kohaniem heeft een eigen deur op het zuidwesten; de zuidoostgevel ervan bevat een venster van drie smalle glasstroken. De Kohaniem mogen volgens het joodse gebruik niet in aanraking komen met de doden. Zij wonen daarom het ritueel in het metaheerhuis bij vanuit deze aparte ruimte, die met de hoofdruimte is verbonden door middel van een houten tralieraam recht tegenover het podium. Deze ruimte is op de vloer betegeld als de hoofdruimte en heeft een witte tegellambrisering.

De berging is toegankelijk via een deur op het zuidwesten en bevat een grote dubbele deur op het noordoosten. Dit gedeelte is gedekt met hardstenen zerken.

De achtergevel (NO) is overeenkomstig de voorgevel met uitzondering van de decoratieve deuromlijsting.

Het interieur van de ontvangruimte. De vloer van de ontvangruimte is belegd met tegels: een grijs veld met een wit-zwart randmotief. De wanden hebben een lambris van zwart natuursteen met vaste banken voorzien van houten zitting in de hoeken en zijn voor het overige wit gepleisterd. De deuromlijstingen van de tegenover elkaar liggende gelijke deuren herhalen het bandmotief van het exterieur. Het raam in de noordwestgevel werd in 1991 verwijderd maar het herdenkingsplaatje is nog aanwezig: 'AAN DE NED. ISR. HOOFDSYNAGOGE TE AMSTERDAM/ BIJ DE INGEBRUIKNEMING VAN HAAR NIEUWE BEGRAAFPLAATS TE DIEMEN/ AANGEBODEN DOOR DE NIEUWE ISRAELIETISCHE BEGRAFENIS VEREENIGING.' Rechts naast het raam is een grote zwart natuurstenen tekstplaquette aangebracht met een Hebreeuwse tekst en ernaast een toelichting: 'Ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan/ der Ned. Isr. Hoofdsynagoge te Amsterdam/ op het Nieuwjaarsfeest 5696 - 28 september 1935 is haar/ deze gedenkplaat ten geschenke gegeven door haar lid Anton Klinkhamer.' Onder het hoge venster bevindt zich tegen de noordwestelijke wand een houten podium met spreekgestoelte. Dit is tegenover het houten tralieraam voor de Kohaniem.

Waardering

Het metaheerhuis is van algemeen belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als gaaf bewaard voorbeeld van een lijkenhuis voor joods gebruik uit de eerste helft van de 20ste eeuw.

Het metaheerhuis is tevens van algemeen belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt vanwege de vormgeving als voorbeeld van baksteenexpressionisme uit het interbellum en als voorbeeld van het oeuvre van de

joodse architect Harry Elte.

Het metaheerhuis is van algemeen belang als historisch-functioneel hoofdonderdeel van het complex van de Nederlands-Israëlitische Begraafplaats te Diemen.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Baarhuisje